

Pandemia Covid-19 rzuca wyzwanie instytucjom demokracji oraz towarzyszącym im prawom do wolności słowa oraz pokojowych zgromadzeń. Wywiera też presję na system gospodarczy i stosunki społeczne. W odpowiedzi na te wyzwania i napięcia protestujący żądają zmian dotyczących ich życia, źródeł utrzymania, wspólnot lokalnych i społeczeństwa. Na świecie odbyło się ponad 40 000 protestów ulicznych oraz 2700 zamieszek związanych z pandemią Covid-19. Za każdym razem protestujący domagali się zmian i wyobrażali sobie świat, który dopiero ma nadejść. Wydarzenia te kształtują politykę i instytucje demokratyczne społeczeństwa postpandemicznego. Przez społeczeństwo postpandemiczne rozumiemy porządek społeczny, w którym ogromne, systemowe wyzwania wywołane przez pandemię Covid-19 mogą skutkować przeorganizowaniem hierarchii władzy, rekonfiguracją struktur społecznych oraz zmianą priorytetów politycznych. Przekształcając kraje demokratyczne, takie jak Polska, Covid-19 nadwyręża ograniczone zasoby i obciąża instytucje do granic wytrzymałości. Wiemy, że społeczeństwo się zmienia, ale nie wiemy, jak będzie ono wyglądać po pandemii. Protesty związane z Covid-19 zachęcają badaczy i badaczki do zakwestionowania tego, co wiemy o skutkach protestów. Protesty mogą przynieść zmiany władzy, polityki publicznej i postaw społecznych, ale na zmiany te może wpłynąć wiele innych czynników, np. gospodarka, nierówności, stosunki społeczne. Co więcej, często zakłada się, że protesty wzmacniają demokrację. Jednak siły nieliberalne również protestują, nierzadko wzywając do polityki sprzecznej z podstawowymi zasadami demokracji.

W naszym jakościowym projekcie badawczym stawiamy pytanie: *Jakie wizje społeczeństwa po pandemii mają polscy protestujący i co te wizje napędza?* Choć społeczeństwo postpandemiczne jest kwestią przyszłości, możemy zbadać wizje dróg, które do tej przyszłości prowadzą. Żądania i czyny protestujących ujawniają nadzieje grup społecznych, a tym samym tworzą wyobrażeniową podstawę, na której może wyrosnąć społeczeństwo postpandemiczne. W naszym projekcie wyjaśnimy, jak wizje te powstają i co obejmują. Nasze rozważania będą dotyczyć „środowiska pandemicznego”. Na środowisko to składa się sytuacja zdrowia publicznego, spowolnienie gospodarcze oraz reakcje rządu (np. lockdown i „Tarcza antykryzysowa”). Weźmiemy również pod uwagę długotrwałe nierówności oraz ten rodzaj ducha czasów, który socjologowie polityczni nazywają „momentami szaleństwa”, czyli chwilami, w których poważne zakłócenia status quo zachęcają ludzi do agitacji na rzecz radykalnych zmian społecznych. Zbadamy interakcje między protestującymi, policją i uczestnikami kontrmanifestacji oraz wynikające z tych interakcji przypadki przemocy. Zbadamy również rolę organizacji obywatelskich, które mobilizują protestujących i pomagają kształtować ich działania. Biorąc pod uwagę silne napięcia między żądaniami obywateli i obywaterek a reakcją państwa na trwającą pandemię, musimy poznać pełne spektrum wizji społeczeństwa postpandemicznego, które wyłania się z protestów związanych z Covid-19, by zrozumieć przyszłość polskiej demokracji.

Wizje społeczeństwa po pandemii możemy zbadać dzięki informacjom o wydarzeniach protestacyjnych zawartych w bazie danych Armed Conflict Location & Event (ACLED), w polskiej prasie oraz w nagraniach zamieszczanych na publicznych stronach internetowych. Na tej podstawie stworzymy szczegółowe narracje o trzystu związanych z Covid-19 protestach, które miały miejsce od początku pandemii w lutym 2020 r. do czerwca 2022 r. Narracje te nazwiemy „Raportami z Wydarzeń Protestacyjnych” [Protest Event Reports]. Powołamy zespół badawczy, który przeanalizuje raporty w poszukiwaniu różnych wizji nowego polskiego społeczeństwa. Aby zgłębić, jak społeczeństwo obywatelskie nadaje kształt społeczeństwu postpandemicznemu, przeprowadzimy również wywiady z rzecznikami i rzeczniczkami 20 organizacji protestacyjnych. Zapytamy ich o poglądy na protesty związane z Covid-19 oraz poznamy ich nadzieje na postpandemiczną przyszłość Polski.

Wyniki badań przygotujemy do publikacji w wysokiej jakości czasopismach naukowych. Raporty i wywiady zarchiwizujemy w Archiwum Danych Jakościowych. Przetłumaczymy anglojęzyczny raport końcowy na język polski i prześlemy go do urzędników państwowych oraz do organizacji pozarządowych, a także udostępniemy go publicznie na stronie internetowej projektu.

Projekt przyczyni się do rozwoju nauk społecznych w Polsce poprzez (a) wykucie nowej ścieżki metodologicznej dla jakościowej analizy wydarzeń protestacyjnych oraz stworzenie teoretycznej syntezy, która wyjaśni wizję społeczeństwa postpandemicznego; (b) zatrudnienie doktoranta lub doktorantki oraz osoby na stanowisko typu postdoc; oraz (c) zorganizowanie konferencji dla doktorantów oraz młodych i doświadczonych naukowców z Polski i zza granicy.